

 Luister naar

Hoe maak je een Disney-animatiefilm? ‘Dat het publiek dit onder ogen zou krijgen, was nooit de bedoeling’

ACHTERGROND Er was eens in een land hier ver vandaan (de Verenigde Staten) een man die Walt Disney heette. Hij richtte een filmstudio op die talloze animatiefilms maakte die over de hele wereld geliefd werden. Honderd jaar later is in Forum Groningen te zien hoe deze films tot stand kwamen in de rondreizende tentoonstelling ‘Disney - Telling Timeless Stories’.

Jort van Slooten

woensdag 19 april 2023 om 20:27

× sluiten

2/4 ARTIKELEN
GELEZEN

Sluit u aan en krijg
onbeperkt toegang tot
al onze verhalen.

bekijk abonnementen

Betalende leden
maken vitale
christelijke
journalistiek
mogelijk

Op de troon van Doornroosje kun je al plaatsnemen. Aan het ijspaleis van Elsa uit *Frozen* wordt nog flink geklust. Ook de magneetborden waar kinderen zelf een 'storyboard' kunnen maken moeten nog op de muur geschroefd worden. Zaterdag worden de eerste bezoekers ontvangen en er is nog volop werk om voor die tijd alle tekeningen en voorwerpen presenteerbaar te maken. Eerder dit jaar was de tentoonstelling vol tekeningen en ontwerpen die het publiek normaal niet te zien krijgt, nog in Milaan te zien. Tot en met september strijkt de expositie neer in Groningen.

De Amerikaanse curator Kristin McCormick is werkzaam bij Disney en stelde mede de expositie samen. Te zien zijn onder andere concepttekeningen, storyboards en schetsen die uiteindelijk geleid hebben tot de Disney-animatiefilms. Sommigen zijn minder bekend, maar veel daarvan staan in het collectieve geheugen gegrift. Zoals *Pinokkio* (1940), *Robin Hood* (1973) en *Frozen* (2013).

Vaak zijn de Disneyfilms zo populair dat ze het beeld van de oorspronkelijke verhalen waar ze op gebaseerd zijn hebben overgenomen. Wie denkt er bij het sprookje van Sneeuwwitje en de Zeven Dweren niet direct aan de Disneyversie?

Omdat het beeld van de heks die Sneeuwwitje de giftige appel geeft zo dominant is, zou je haast vergeten dat de filmmakers ooit moesten bedenken hoe Sneeuwwitje en de heks eruit zien. Iets waar heel wat pogingen en afgewezen ontwerpen voor nodig waren voordat de versie waar menig kind mee opgroeide ontstond. De populariteit van Disney en de honderdjarige geschiedenis maakt van Disney een van de weinige studio's die zowel bij een kind als een honderdjarige herkenning oproepen.

'Dat het grote publiek deze werken onder ogen zou krijgen, was nooit de bedoeling', legt McCormick uit. Ze vergelijkt de tekeningen, schilderijen en schetsen met interne mails. Maar waar in de meeste bedrijven collega's elkaar brieven sturen, sturen de filmmakers bij Disney elkaar tekeningen. 'De tekenaars gebruiken de ontwerpen om te sparren en overleggen over het vormgeven van personages, locaties, belichting en de invulling van verhaallijnen. Onderdelen waar je als kijker niet snel over nadenkt bij het zien van de beeldbepalend voor de uiteindelijke film zijn.'

× sluiten

Ook al waren de afbeeldingen voor intern gebruik, toch passen ze makkelijk in een museum: de geschilderde of getekende achtergronden die in de films slechts vluchtig voorbij komen, zijn kunstwerken op zich. Ook de andere schetsen geven een beeld van het vele werk en keuzen die komen kijken bij het maken van een animatiefilm. Voor de expositie was er keuze genoeg: in totaal bestaat de collectie uit 65 miljoen fysieke stukken en 55 miljoen digitale kunstwerken.

Dat deze werken überhaupt nog bestaan, is al bijzonder. Als een van de weinigen in zijn tijd besloot Walt Disney een archief aan te leggen waarin het materiaal dat werd gebruikt bij het maken van een film werd opgeslagen, bijgenaamd 'het mortuarium'. Voor tekenaars van toekomstige projecten zouden deze werken van pas kunnen komen. Als voorbeeld noemt McCormick de 3D-animatiefilm *Zootropolis* (2016). Bij het ontwerpen van de mensachtige dieren in deze film maakten de tekenaars gebruik van de tekeningen die aan de basis lagen van *Robin Hood* (1973).

Een concepttekening van Pinokkio (1940) - beeld Jan Willem van Vliet

De expositie is verdeeld aan de hand van thema's die vaak centraal staan in Disney-animatiefilms: sprookjes, sagen, mythen en americana. Dit laatste is een verzamelnaam voor Amerikaanse folklore over onder andere het Wilde Westen en een persoonlijk favoriet van Walt Disney zelf. Vaak zijn deze verhalen in de oorspronkelijke vorm veel duisterder dan de vrolijke, optimistische Disneystijl doet vermoeden.

Zijn deze sprookjes en legendes niet wat soft geworden door de Disneyficatie? Volgens McCormick was het weliswaar Disney die de verhalen kindvriendelijker maakte, maar was het ook een kwestie van aanpassen aan de tijd. 'Ook zonder Disney zouden de verhalen niet meer exact hetzelfde zijn als toen ze voor het eerst geschreven zijn.'

zwarte plantagearbeiders

Hoe zit dat met Disney zelf? De sfeer wordt wat ongemakkelijk wanneer d

× sluiten

al

werkten. De film is een bladzijde in de animatiegeschiedenis die het bedrijf graag snel omslaat.

Hans Poll, directeur Marketing & Programma van Forum Groningen die de tentoonstelling naar Nederland haalde, praat aanzienlijk makkelijker over deze minder fraaie kanten van Disney. Hij wijst erop dat in de honderd jaar dat de studio bestaat, ook de samenleving ingrijpend is veranderd. 'Het is haast onvermijdelijk dat sommige titels nu niet meer zouden kunnen. Het is daarom bovenal belangrijk ze in de context van de tijd te zien en ook te kijken naar de bredere ontwikkeling door de jaren heen.'

Als voorbeeld van zo'n verandering wijst hij op *De prinses en de kikker* (2009). Deze film is opgenomen in de tentoonstelling omdat een Nederlandse animator aan de film heeft meegewerkt. Bewust of niet toont deze ook hoe de studio meebeweegt met de veranderende tijd. Zo speelt de film zich af in een multiculturele wijk in New Orleans met in de hoofdrol de eerste zwarte Disneyprinses.

Het is ook de tot nu toe laatste volledig handgetekende Disney-animatiefilm, aangezien de studio nu alleen nog computeranimatie gebruikt. Al verzekert McCormick dat ook bij deze films nog regelmatig eerst op papier getekend wordt voor deze tekeningen digitaal worden ingescand. Sommige dingen veranderen nooit.

Reactie Disney

Disney laat weten ' bezig te zijn hun filmografie te herzien en te voorzien in waarschuwingen bij negatieve weergaven van mensen of culturen'. 'In plaats van deze inhoud te verwijderen, zien wij een kans om een gesprek en een open dialoog op gang te brengen over de geschiedenis die ons allen aangaat.'

 [Mail de redactie](#) ✓

✕ sluiten